

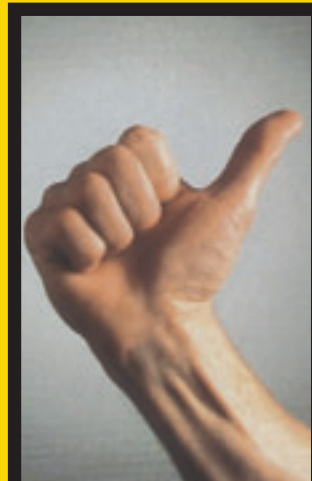

Ellerimizle de Konuşuruz

Düşüncelerimizi, isteklerimizi ve duygularımızı anlatabilmek için konuşma becerimizi kullanırız. Ancak konuşmamıza, genellikle duygularımızı daha kolay ifade edebilmek için kimi el - kol ya da baş hareketleri eşlik eder. Örneğin, bir şeyi çok beğendiğimizi anlatabilmek için avucumuzu yukarı çevirir, parmak uçlarımızı birleştirir ve elimizi hafif hafif yukarı aşağı salarız. Kimi zaman konuşmamıza bile gerek kalmaz, söylemek istediğimizi bu hareketler yardımıyla anlatabiliriz. Konuşulan dil, beslenme alışkanlıkları ve giyim tarzı ülkeden ülkeye değişebilir. Bunlar gibi, konuşurken kullandığımız bu hareketler de değişebilir. Hatta kimi zaman, bir hareketin anlamı ülkeden ülkeye farklılık bile gösterebilir.

İşaret ve başparmağımızı birleştirerek yaptığımız halka, kimilerine göre “sıfır” demekken, ABD’de İngilizce’de “tamam” anlamına gelen “OK” sözcüğünün baş harfi, Japonya’daysa “bozuk para” anlamına geliyor. Buna benzer bir başka hareket de, yumruğumuzu sıkıp başparmağımızı yukarı kaldırarak yaptığımız “tamam” ya da “başardım” anlamına gelen hareket. Her ne kadar anlamı bizim için böyle olsa da, bu hareket Japonlar için “baba”, “eş” ya da “patron”, İngiliz ordusu içinse “zafer” anlamına geliyor. Batılı toplumlar da, biriyle konuşurken göz teması kurmak çok doğal bir hareket sayılır. Ancak, doğulu ülkelerin bir kısmında insanlar karşılıklı konuşmada göz teması kurmamak için, sanki uykuları varmış gibi gözkapaklarını hafif indirerek konuşurlar. Bazen bize çok doğal ya da olumlu gelen bir hareketin, bir başka ülkede olumsuz bir anlam içermesi de ola-

sı. Bu nedenle, bir yabancıyla konuşurken alışkın olduğumuz hareketler yerine, onların alışkın olduğu hareketleri kullanmak konuşmamızı daha anlaşılabilir kılar. Örneğin, bizim için birinin aklının yerinde olmadığını söylemek için işaret parmağımızı şakağıımıza götürüp sonra da elimizi sağa sola doğru çevirmemiz yeterli olur. Oysa Suudi Arabistan’da, birinin aklının pek yerinde olmadığını anlatmak için işaret parmağınızı gözkapacağınız altına değdirmeniz gerekir.

Bu Hareketler Nereden Çıkmış?

Peki, neden bu hareketler farklı ülkelerde başka anlamlara geliyor? Gerçekte hareketlerin nasıl ortaya çıktıklarına bağlı olarak, anlamları da ülkeden ülkeye değişebiliyor. Bu hareketler genellikle, tarihte bir olay ya da günlük yaşamda var olan bir olgudan yola çıkılarak kullanılmaya başlanıyor. Örneğin batılı ülkelerde, canımızın çok sıkın olduğunu anlatmak için, işaret ve orta parmağımızı şakağı-mıza dayayarak başparmağımızla sanki tetiği çekiyormuşuz gibi yaptığımız hareket, Japonlar için hiçbir anlam taşımaz. Onlar bu duyguyu, yumruklarını midelerine bastırarak anlatmaya çalışırlar. Bu farklı anlatım biçimleri, ülkelerin farklı kültürel yapılarından kaynaklanır. Eskiden Japonya'da imparatorun askerleri olan samuraylar, kılıçlarını karınlarına saplayarak harakiri yaparlardı. Bu nedenle de Japonlar, bu hareketi simgeler biçimde yumruklarını midelerine bastırırlar. Günümüzde ne samuraylar var ne de harakiri yapanlar. Ama Japonlar, eskiden kalma bir alışkanlık olarak bu hareketi kullanmayı sürdürüyorlar.

Yunanlılar'ın beş parmaklarını açarak, avuçlarını karşılarındakine gösterdikleri olumsuz anlam içeren hareketin kökleri de tarihi bir olaya dayanır. Amerikalı araştırmacı Desmond Morris bu hareketin, Eski Yunan'da halkın, aralarından geçirilen suçluları aşağılamak için kafalarına çöp atarken yaptıkları hareketten türetildiğini söylüyor. Günümüzde, Yunanistan'da suçlular halkın önünden geçirilip aşağılanmıyor. Ancak, birine olumsuz bir şey söylemek için, sanki yüzüne bir şey fırlatılıyormuş gibi beş parmağı açıp avucunu karşıdakine göstererek yapılan bu hareket hâlâ kullanılıyor. Ne var ki, Avrupa'daki başka ülkelerinde yaşayanlar için bu hareketin hiçbir anlamı yok.

ABD'de yaşayan yabancılar arasında yapılan bir araştırmada, aileler içinde bu ülkeye ilk yerleşen kuşağın kendi ülkelerinin el – kol hareketlerini kullanmayı sürdürdükleri gözlenmiş. Ancak, o ülkede doğup büyüyen sonraki kuşaklar, diğer ülkelerden

gelenlerin de hareketlerini benimseyerek ortak bir el – kol hareketleri dili oluşturmuşlar.

Acaba günün birinde tüm dünyanın kullandığı ortak bir ha-

reket dili oluşturulabilir mi? Aslında tüm dünyada aynı anlama gelen kimi hareketler var. Bunlardan biri de, “zafer” anlamına gelen, işaret ve orta parmakla yapılan V işareti. İngilizce zafer demek olan “victory” sözcüğünün baş harfinden türeyen ve evrenselleşen bu hareket, dünyanın her yerinde aynı anlama gelir. Yine de, böyle bir ortak hareket dili oluşturmak pek kolay değil. Bir hareket ya da işaret, bir kültürden diğerine geçerken anlamı tümüyle farklılaşabiliyor. Kafamızı iki yana hafifçe sallayarak yaptığımız ve “belki” ya da “emin değilim” anlamına gelen hareket, bir Nepalli ya da Hintli için “sizi dinliyorum” anlamına gelir. Ancak, bir hareketin birbirleri için farklı anlamlara geldiğini bilen farklı ülkelerden insanlar için bunları bilmek de karışıklık yaratabilir. Örneğin, Ruslar için “evet” anlamına gelen bir hareket Bulgarlar için “hayır” anlamına geliyor. Bunu bilen bir Rus “evet” dediğinde, Bulgarlar için “hayır” anlamına geldiğini bildiğinden, bir Bulgarla konuşurken bunu “hayır” anlamında kullanabilir. Ancak bu durumda, Bulgarlar bunun Ruslar için evet anlamı taşıyan bir “evet” hareketi mi, yoksa Bulgarlar için hayır anlamına gelen bir “evet” işareti mi olduğunu tam olarak bilemezler. El – kol ve baş hareketleri çok farklılık gösterse de, yüz hareketlerinin anlamı dünyanın neresine gidersek gidelim pek değişmez.

Elif Yılmaz

Kaynaklar:

<http://ilc2.doshisha.ac.jp/users/kkitaio/class/meta/ohira.htm>
<http://e365.cc163.net/topic/topic4.htm>